

objektiven prikazovalec te tvornosti le ne more povsem mimo posameznih domiselno izrabljenih jezikovnih možnosti, presenetljivega izraza in spretne sloga, prav tako pa tudi ne mimo nekaterih izvornih misli, neprisiljeno izpovedanih občutenj ali svojsko obravnavanih končnih vprašanj življenja in sveta. V takšnih zgledih pa bi mogli že zaslutiti tudi absolutne umetniške vrednote.

Tako je na primer z motivno pestrostjo in lahkotnim slogom Urbana Jarnika in Miha Kastelica, jezikovno čistostjo Blaža Potočnika, poetičnim zanosom Antona Martina Slomška, vznemirljivo izpovednostjo Antona Žaklja-Rodoljuba Ledinskega, življenjsko silo Leopolda Volkmerja, pretanjeno liričnostjo Dragotina Šamperla in še koga.

Seveda pa ostaja izbor slovenske umetne vezane besede do sredine preteklega stoletja spodbuda in izziv vsem resnim raziskovalcem slovenskega slova, slovenske poetike, zgodovinske ali opisne stilistike itd. Tudi v tem je gotovo vrednost Gspanovega izbora, če že ne bi mogli imeti pravega poslušala in cene za vsa prizadevanja, ob kakršnih je v slovenstvu nenaklonjenih razmerah nastajala in zorela ta poezija in zaradi česar nam bi mogla biti še posebej draga, tudi če se zdi današnjemu ušesu in okusu kdaj tuja, skromna in v tej svoji neobglednosti celo smešna.

A. A

RUDI MIŠKOT, ŽIVI PODOBA TVOJA

Pesniški zbirki *Živi podoba tvoja** je vredno pripisati vso pozornost zaradi pristnosti njene poezije, kar pomeni, da je ustvarjena po splošni podobi poezije, brez slepote kake njene ekskluzivne smeri in predvsem po pesniku, človeku samem. Njena posebnost ni nobena posebnost ali izrazito razlikovanje njene oblike in izraza od drugih; drugačna je samo od tistega pesnikovanja, ki skuša biti kar se da izvorno v besednih zvezah in izjavah in ki pesništvu bolj nasprotuje kot pa neguje njegovo rast. Zbirka sploh ni videti moderna, še manj pa avantgardna, saj *izstopa* iz teh tokov ter se ne vdaja nobeni specifični individualizaciji pesniške zbirke. Nasprotno, zvesta je osnovnemu načelu uporabe pesniških tropov in oživljanja doživetij s podobami, zato bi jo ustrezneje opredelili z mislijo, da *hodi naprej* po poteh poezije in življenja ter lastne, svobodne izbire pesniškega jezika.

Zaman bi v pesmih Rudija Miškota iskali tudi tiste besede, ki jih govori od narave in sveta osamosvojen ter docela vase pogreznjen človek; tu ni videnj, ki nastajajo samo v notranjosti ali po značaju brez razmerja z neposredno zunanjo stvarnostjo. Vzemimo vrstice: »Noč nastelje drevesnega mirú iz pokrájin tišine. Popotni ščip — kakor nespeči ženin izza goličavih vej strmi. Mirujoča luč v zasneženem gradu noči: njena ogrinjala so sanjske praproti! Potopé se, oči v zrcalu molčečih globin . . . Polnoč nasuje blestečega ivja utišanim zimnim potokom tišin.« (Nočni februar, str. 51.) Podobe so konkretne, stvarne, in ne sprevračajo smisla narave s fantazijo logičnih kombinacij; držijo se realnega čutnega opažanja, ki niso izmišljena, ampak objektivna. Prav zato se vprašamo, kje pa je pesnik sam? Subjektivnost je prikrita v občutju, torej je ravno tako hermetična kakor v poeziji od narave emancipiranih doživetij, le da je berljiva v slikovitih impresijah februarske noči. Toda v bistvu ne gre za opis naravnega dogodka, ampak za alegorijo duševnega razpoloženja, ki mu je zunanji svet le evokativni simbol. Zatorej se moramo ravno tako prebiti skozi skrivnostno

* Rudi Miškot, *Živi podoba tvoja*. Opremlil Marjan Keršič. Založba Obzorja, Maribor 1979.

nit prisposodob, ki prenašajo stvari v njihov popolnoma osebni pomen. Navedena pesem je iz petih stavkov sestavljena in stopnjevano čutenje miru, ki ga kakor svetloba v noči odslikavajo slike, izbrane z občutljivo natančnostjo in jasnostjo. Pesnikovo bistvo je izpovedano v četrti kritici: »Potopé se, oči v zrcalu molčečih globin.«

Ta lastna, subjektivna pesniška moč v objektivnih čutno zaznavnih, realnih podobah je značilna za vso pesniško zbirko in jo nakazuje že sam njen naslov: podoba je res živa. Toda čigava? Pesnik pravi: tvoja. Pri tem misli, kakor beremo iz enako naslovljene pesmi, »dobro mater«, ki je spet jasna, konkretna, vendar hermetična, alegorična figura svetlobe pesniške misli — modrosti in pesnikove zamaknjenosti vanjo: »Zapustila si mi živ spomin, ki vsak čas s tvoje me podobe gleda. Zdaj rádostno me zroč, zdaj vprašujoč. Včasih si žalostna celó in stroga. Kolikorkrat pogledam ti v obraz, tolikokrat mi znova kaj odkriješ. Usmiljena, doliješ mi tolažbo, zgubljenemu, išočemu pomoč... Predolgo sem v nevednosti živel, s prebliski upanja in dvomov! Kot steber, v nepremičnicah stoječ, otrplo hrepenel po soncu. Zdaj vem, da na tej tihi steni, kjer ob očetu upodób-

ljena živiš, s tvojimi očmi in milim licem — še vedno čakaš me, o dobra mati« (Živi podoba tvoja, str. 72.) Na videz je povsem jasno, za kaj v pesmi gre, v resnici pa je pesnik v razmerju s tem realnim položajem pred materino sliko prenesel njeno stvarnost v povsem drug, skoraj nerazviden pomen, ki ga doumemo samo, če se živimo v celotno pesem.

S takšnim, razumevajočim branjem in z znanjem, kako se približati smislu poezije, lahko bralec razkrije, da Miškotove pesmi niso zanemarljive in da so kljub vpeljanemu jeziku razmeroma neprosojne. Kažejo, kako pesniku ni bilo treba izumljati atrakcij in inovacij za izpoved težko dostopne misli ali težko dostopnega doživetja. Vtis njihove preprostosti ter jasnost besednih zvez je življenjskost in svoboda Miškotove poezije, katere vsebina je pomenljivejša od oblike. Oba navedena primera osvetljujeja značaj celotne zbirke in dokazujeta, da pesniku ni toliko do osebne izvirnosti kot do pesniško resnične misli. To je tudi prava perspektiva poezije, ne pa upor zoper njo, zaradi česar te pesmi živo govorijo pesništvu nasploh in jim tu pripisujemo primerno vrednost.

Samo Simčič